

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра «Публічного управління та підприємництва» (№ 601)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми

(підпис)

Тетяна ПАВЛЕНКО

(ім'я та прізвище)

« 08 » вересня 2022 р.

СИЛАБУС ОBOB'ЯЗKОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Історія публічного управління
(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 28 Публічне управління та адміністрування
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 281 Публічне управління та адміністрування
(код та найменування спеціальності)

Освітня програма: Публічне управління та адміністрування
(найменування освітньої програми)

Форма навчання: денна

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Силабус введено в дію з 12.09.2022 року

Харків – 2022 р.

Розробник: Можевенко Т.Ю. , доцент кафедри публічного управління та підприємництва, к.е.н.
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри Публічного управління та підприємництва (№ 601)

Протокол № 1 від « 31 » серпня 2022 р.

Завідувач кафедри, д. н. з публ. упр., професор
(науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Вероніка КОВАЛЬЧУК
(ім'я та прізвище)

Погоджено з представником здобувачів освіти:

Представник студентського самоврядування від факультету № 6

(підпис)

Єлизавета ПРОКОФ'ЄВА
(ім'я та прізвище)

1. Загальна інформація про викладача

Можевенко Тетяна Юріївна, к.е.н. З 2020 з року викладає в університеті наступні дисципліни:

- макроекономіка;
- мікроекономіка;
- політична економія;
- економіка підприємства;
- інноваційна політика регіонального розвитку.

Напрями наукових досліджень: Економічне зростання, економічні цикли, підприємництво та реформи, пріоритетні напрями розвитку інфраструктури ринку в Україні.

2. Опис навчальної дисципліни

Семестр, в якому викладається дисципліна – 2 семестр.

Обсяг дисципліни:

3,5 кредити ЄКТС (105 годин), у тому числі аудиторних – 32 годин, самостійної роботи здобувачів – 73 годин.

Форми здобуття освіти

Денна.

Дисципліна – обов'язкова.

Види навчальної діяльності – лекції, практичні заняття, самостійна робота здобувача.

Види контролю – поточний, модульний та підсумковий (семестровий) контроль (іспит).

Мова викладання – українська.

Необхідні обов'язкові попередні дисципліни (пререквізити) – політична економія.

Необхідні обов'язкові супутні дисципліни (кореквізити) – макроекономіка, мікроекономіка.

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: оволодіння базовими знаннями щодо історичної трансформації економіки як запоруки розвитку публічного управління.

Завдання: визначення сутності економіки на сучасному етапі і тенденцій її розвитку; розгляд поняття та змісту публічного управління; аналіз принципів сучасного публічного управління; розкриття методів публічного управління економікою та механізмів їх застосування в сучасних умовах; ознайомлення з історією становлення та процесом еволюції економіки та публічного управління в Україні; аналіз змісту державно-управлінської діяльності, її форм, методів, засобів; визначення чинників, що значною мірою обумовлюють сучасний стан економіки та публічного управління в Україні.

Після опанування дисципліни здобувач набуде наступні **компетентності:**

ЗК1. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.

ЗК2. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК3. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК6. Здатність працювати в команді.

ЗК7. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК8. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

СК2. Здатність забезпечувати належний рівень вироблення та використання управлінських продуктів, послуг чи процесів.

СК9. Здатність впроваджувати інноваційні технології.

СК10. Здатність до дослідницької та пошукової діяльності в сфері публічного управління та адміністрування.

Очікується, що після опанування дисципліни здобувачами будуть досягнуті наступні **результати навчання** і він буде:

РН1. Використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства.

РН4. Знати структуру та особливості функціонування сфери публічного управління та адміністрування.

4. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Змістовний модуль 1. Історія економіки та економічної думки

Тема 1. Предмет і метод історії економіки та економічної думки

- Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.
- Обсяг аудиторного навантаження: 3 годин.
- Тема практичного заняття: цивілізаційна парадигма суспільного розвитку.
- Обов'язкові предмети та засоби: роздатковий матеріал, електронно-обчислювальне обладнання, обладнання для візуального супроводження засвоєння матеріалу лекції та практичного заняття.
- Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.
- Обсяг самостійної роботи здобувачів: 9 годин.
- Теми, види робіт, що належать до самостійної роботи здобувачів: виконання самостійних завдань на тему: підходи до періодизації історії економіки й економічної думки.
- Анотація: Історія економіки та економічної думки як наука. Предмет

дисципліни як історія становлення й розвитку суспільного виробництва і його відбиття в економічній думці. Цивілізаційна парадигма суспільного розвитку. Підходи до періодизації історії економіки й економічної думки. Методи історії економіки й економічної думки.

Тема 2. Господарство та економічна думка суспільств ранніх цивілізацій

- Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота. - Обсяг аудиторного навантаження: 3 годин.

- Тема практичного заняття: господарський розвиток Стародавнього Єгипту та його відображення в економічній думці.

- Обов'язкові предмети та засоби: роздатковий матеріал, електронно-обчислювальне обладнання, обладнання для візуального супроводження засвоєння матеріалу лекції та практичного заняття.

- Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

- Обсяг самостійної роботи здобувачів: 9 годин.

- Теми, види робіт, що належать до самостійної роботи здобувачів: виконання самостійних завдань на тему: господарство та населення доби бронзи та раннього заліза на території України.

- Анотація: Становлення господарської сфери суспільств ранніх цивілізацій. Господарський розвиток та економічна думка в Месопотамії. Господарський розвиток Стародавнього Єгипту та його відображення в економічній думці. Суспільство Кріто-Мікенської цивілізації та особливості його господарського розвитку. Господарство та населення доби бронзи та раннього заліза на території України.

Тема 3. Господарський розвиток та економічна думка суспільств традиційних цивілізацій у VIII ст. - У.ст. н.е. Становлення суспільств Східної та Західної цивілізацій

- Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.
- Обсяг аудиторного навантаження: 4 годин.
- Тема практичного заняття: господарство та економічна думка Стародавньої Греції.

- Обов'язкові предмети та засоби: роздатковий матеріал, електроннообчислювальне обладнання, обладнання для візуального супроводження засвоєння матеріалу лекції та практичного заняття.

- Обсяг самостійної роботи здобувачів: 9 годин.
- Теми, види робіт, що належать до самостійної роботи здобувачів: виконання самостійних завдань на тему: господарство населення на території України в «осьовий час».

- Анотація: «Осьовий час» і формування сучасних цивілізацій. Східна цивілізація та її характеристика в «осьовий час». Західна цивілізація та господарський розвиток античних держав. Господарство та економічна думка Стародавньої Греції. Господарство та економічна думка Стародавнього Риму. Господарство населення на території України в «осьовий час». Господарство давніх слов'ян.

Тема 4. Економічна думка та господарство Середньовіччя (кінець V - XV ст.).

- Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.
- Обсяг аудиторного навантаження: 4 годин.
- Тема практичного заняття: господарство та економічна думка держав Західноєвропейської цивілізації.

- Обов'язкові предмети та засоби: роздатковий матеріал, електронно-обчислювальне обладнання, обладнання для візуального супроводження засвоєння матеріалу лекції та практичного заняття.

- Обсяг самостійної роботи здобувачів: 10 годин.
- Теми, види робіт, що належать до самостійної роботи здобувачів: виконання самостійних завдань на тему: періодизації феодальної економіки

на території України (VI - XV ст.).

- Анотація: Загальна характеристика економічного розвитку та економічної думки цивілізацій Середньовіччя. Господарство та економічна думка держав Західноєвропейської цивілізації. Періодизації феодальної економіки на території України (VI - XV ст.).

Модульний контроль 1

- Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).

- Обсяг аудиторного навантаження: 1 години

- Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

- Обсяг самостійної роботи здобувачів – за необхідністю.

- Підготовка до модульного контролю

Модуль 2.

Змістовний модуль 2. Історія публічного управління

Тема 5. Державне управління як різновид соціального управління. Основи теорії та методології державного управління

- Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- Обсяг аудиторного навантаження: 4 годин.

- Тема практичного заняття: еволюція інститутів публічного управління в контексті загальноєвропейського політичного тренду.

- Обов'язкові предмети та засоби: роздатковий матеріал, електронно-обчислювальне обладнання, обладнання для візуального супроводження засвоєння матеріалу лекції та практичного заняття.

- Обсяг самостійної роботи здобувачів: 9 годин.

- Теми, види робіт, що належать до самостійної роботи здобувачів: виконання самостійних завдань на тему: проблеми адаптації державної

служби України до стандартів ЄС в контексті євроінтеграції.

- Анотація: Світові наукові школи управління. Джерела виникнення та етапи становлення адміністративної науки. Державно-управлінська проблематика в українській політичній і філософській думці. Теорія державного управління: об'єкт, предмет, функції і категорійно-понятійний апарат. Сучасні теорії і концепції публічного управління, демократичного врядування, ін. Методологія і філософія державного управління.

Тема 6. Держава як суб'єкт управління суспільними процесами. Державна влада та державне управління в Україні

- Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота. - Обсяг аудиторного навантаження: 4 годин.

- Тема практичного заняття: особливості процесу вироблення політики ЄС. - Обов'язкові предмети та засоби: роздатковий матеріал, електронно-обчислювальне обладнання, обладнання для візуального супроводження засвоєння матеріалу лекції та практичного заняття.

- Обсяг самостійної роботи здобувачів: 9 годин.

- Теми, види робіт, що належать до самостійної роботи здобувачів: виконання самостійних завдань на тему: багаторівневе врядування в ЄС.

- Анотація: Світові тенденції еволюціонування держави як суб'єкта управління суспільними процесами. Концепція спроможностей держави. Обумовленість державного управління вектором історичної еволюції, соціальною сутністю і формами держави. Традиційна, раціональна і сервісна (маркетингова) моделі державного управління. Співвідношення державної влади і державного управління. Державний механізм: державний апарат і державні установи та організації. Органи влади і апарат управління.

Тема 7. Витоки національної традиції врядування в Україні і її політико-правове оформлення

- Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.
- Обсяг аудиторного навантаження: 4 годин.
- Тема практичного заняття: трансформація систем забезпечення міжнародної та європейської безпеки.

- Обов'язкові предмети та засоби: роздатковий матеріал, електроннообчислювальне обладнання, обладнання для візуального супроводження засвоєння матеріалу лекції та практичного заняття.

- Обсяг самостійної роботи здобувачів: 9 годин.

- Теми, види робіт, що належать до самостійної роботи здобувачів: виконання самостійних завдань на тему: Україна в загальній європейській та світовій системі безпеки.

- Анотація: Національна традиція публічної влади й управління як реальність. Перші державні утворення на території сучасної України. Структури влади й управління і пряме народовладдя в Київській Русі. Київські князі-реформатори. Управління в Галицько-Волинській державі. Запровадження Магдебурзького права. Управління в українських землях за польсько-литовської доби. Литовські статuti. Запорозька Січ – особлива форма української національної державності з широким козацьким самоврядуванням. Полково-сотенний устрій Української козацької держави. Пакти й конституції законів та вольностей Війська Запорозького (Конституція Пилипа Орлика).

Тема 8. Зарубіжний досвід державного управління і його використання у вітчизняній практиці

- Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.
- Обсяг аудиторного навантаження: 4 годин.
- Тема практичного заняття: особливості державного управління у сфері національної безпеки в країнах ЄС.

- Обов'язкові предмети та засоби: роздатковий матеріал, електронно-обчислювальне обладнання, обладнання для візуального супроводження

засвоєння матеріалу лекції та практичного заняття.

- Обсяг самостійної роботи здобувачів: 9 годин.
- Теми, види робіт, що належать до самостійної роботи здобувачів: виконання індивідуальних завдань на тему: проблеми та перспективи державного управління у сфері національної безпеки в Україні.
- Анотація: Європейський адміністративний простір: цінності, принципи і стандарти. Сутність “глобальної революції” в державному управлінні і обумовлюючі її чинники. Стратегія адміністративних реформ у країнах із розвиненою ринковою економікою, країнах Східної Європи. Підвищення якості публічних послуг як один із магістральних напрямів адміністративної реформи. Управління процесом адміністративних реформ. Адаптація зарубіжного досвіду державного управління і проведення інституційних реформ до вітчизняних умов у контексті імплементації Угоди про асоціацію між Україною і ЄС.

Модульний контроль 2

- Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).
- Обсяг аудиторного навантаження: 1 години
- Обов’язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.
- Обсяг самостійної роботи здобувачів – за необхідністю.
- Підготовка до модульного контролю.

5. Індивідуальні завдання

Індивідуальна контрольна робота студента за тематикою на вибір в межах дисципліни, що попередньо узгоджено викладачем.

6. Методи навчання

При викладанні навчальної дисципліни застосовуються такі методи

навчання, як:

1. Репродуктивний.
2. Проблемного навчання.
3. Евристичний (частково-пошуковий).
4. Дослідницький. Активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів здійснюється через застосування таких форм навчання, як:

- проблемні лекції, лекції теоретичного моделювання;
- семінари-дискусії, семінари-практикуми, семінари - розгорнуті бесіди;

- презентації навчальних матеріалів, виконаних творчих завдань;
- моделюючі вправи, розв'язування творчих завдань;
- роботу в Інтернеті, бібліотеці;
- складання схем, таблиць, графіків тощо;
- консультації (настановні, контрольні, проблемні).

Проблемні лекції спрямовані на розвиток логічного мислення студентів. Коло питань теми лекції обмежується двома-трьома ключовими моментами, увага студентів концентрується на матеріалі, що не знайшов відображення в підручниках, використовується передовий досвід.

Під час лекцій використовується друкований опорний конспект у якому виділені головні висновки з питань, що розглядаються. При викладанні лекційного матеріалу студентам пропонуються питання для самостійного розмірковування. При цьому лектор задає запитання, які спонукають студента шукати розв'язання проблемної ситуації.

Така система примушує студентів сконцентруватися і почати активно мислити в пошуках правильної відповіді. Семінари-дискусії передбачають обмін думками та поглядами учасників з приводу даної теми (питання), а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

Кейс-метод – метод аналізу конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає розгляд проблемних ситуацій у процесі вивчення навчального матеріалу Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для представлення певних результатів роботи з виконання індивідуальних завдань. Рольові ігри (елементи) – форма активізації студентів, за якої вони задіяні в процесі інсценізації певної ситуації у ролі безпосередніх учасників подій.

7. Методи контролю

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Тестовий контроль проводиться в письмовій формі на практичних заняттях по закінченні кожного із змістових модулів. Семестровий контроль здійснюється шляхом складання іспиту.

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
<i>Змістовний модуль 1</i>			
Активність під час аудиторної роботи	0...1	8	0...8 (максимальна кількість балів за цим показником)
Виконання практичних робіт	0...4	6	0...24
Модульний контроль	0...10	1	0...10
<i>Змістовний модуль 2</i>			
Активність під час аудиторної роботи	0...1	8	0...8 (максимальна кількість балів за цим показником)
Виконання і практичних робіт	0...5	4	0...20
Модульний контроль	0...10	1	0...10
Контрольна робота	0...20		0...20
За семестр			0...100

Прийнята шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка для екзамену, <i>курсового проекту</i> (роботи), практики
90-100	відмінно
75-89	добре
60-74	задовільно
01-59	незадовільно з можливістю повторного складання

Під час складання семестрового іспиту здобувач має можливість отримати максимум 100 балів. Білет для іспиту складається з двох теоретичних питань, максимальна кількість балів за кожне питання 50 балів, що складає в сумі 100 балів.

9. Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

Задовільно (60-74) – мати мінімум знань і умінь для забезпечення програмних результатів навчання. Відпрацювати та захистити всі практичні роботи.

Добре (75-89) – знати основні теми дисципліни. Достатньо знати групи основних ознак адміністративного процесу в органах публічного управління в площині внутрішньої (закритої ззовні) діяльності органів публічної влади; вміти проводити аналіз нормативно-правового забезпечення управління адміністративними процесами в регіональних економічних системах. Відпрацювати та захистити всі практичні роботи.

Відмінно (90-100) – мати знання, що дозволять самостійно, вільно та обґрунтовано відповідати на будь які питання щодо сучасних механізмів управління адміністративними процесами в регіональних економічних системах в Україні, вміти виміряти продуктивність, результативність та ефективність публічного адміністрування виконувати діагностику розвитку регіональних економічних систем в процесі прийняття державно-управлінських рішень, мати уявлення про шляхи вдосконалення механізму управління адміністративними процесами в регіональних економічних системах в Україні. Відпрацювати та захистити всі практичні роботи.

10. Політика навчального курсу

Відпрацювання пропущених занять відбувається відповідно до розкладу консультацій, за попереднім погодженням з викладачем. Питання, що стосуються академічної доброчесності, розглядає викладач або за процедурою, визначеною у Положенні про академічну доброчесність.

10. Політика академічної доброчесності

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає (Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності. Лист МОН України № 1/9-650 від 23.10.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v650729-18#n211>): - самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); - посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; - дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; - надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації».

10. Методичне забезпечення та інформаційні ресурси

Підручники, навчальні посібники, навчально-методичні посібники, конспекти лекцій, методичні рекомендації з проведення лабораторних робіт тощо, які видані в Університеті знаходяться за посиланням:

- http://library.khai.edu/catalog?clear_all_params=0&mode=KNMZ&lang=ukr&caller_mode=SearchDocForm&ext=no&theme_path=0&themes_basket=&ttp_the mes_basket=&disciplinesearch=no&top_list=1&fullsearch_fld=&author_fld=%D0%A0%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2&docname_fld=&docname_cond=beginwith&theme_context=%D0%A0%D1%96%D0%B7%D0%B0%

D0%BD%D0%BD%D1%8F+%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%B0%D0%BB%D
1%96%D0%B2&theme_cond=all_theme&theme_id=0&is_ttp=0&combiningAND=
0&step=20&tpage=1

• Сторінка дисципліни знаходиться за посиланням:
<https://mentor.khai.edu/course/>

11. Рекомендована література

Базова

1. Державне управління: основи теорії, історія і практика : навч. посібник / В. Д. Бакуменко, П. І. Надолішній, М. М. Іжа, Г. І. Арабаджи; за заг. ред. П. І. Надолішнього, В. Д. Бакуменка. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2009. – 394 с.

2. Державне управління: підручник : у 2 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; ред.. кол. : Ю. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. – К. ; Дніпропетровськ : НАДУ, 2012. – Т. 1. – 564 с.

3. Електронний посібник по теорії та історії державного управління. Частина 2. / С. М. Коник та ін. (Папка 3. Biblioteka. Файл: TIDU_Ел.Посіб._Частина 2.pdf)

4. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – К. : НАДУ, 2011. – Т. 1-3.

5. Малиновський В.Я. Державне управління: Навчальний посібник. - Луцьк: Ред.-вид. відд. "Вежа " Вол. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2000. – 558 с.

Допоміжна

1. Базилевич В.Д. Державні фінанси: [навч. посібник] / В.Д. Базилевич, Л.О. Баластрик; за заг. ред. В.Д. Базилевича. – К.: Атіка, 2004. – 368 с.

2. Василик О.Д. Державні фінанси України: [підручник]/ О.Д. Василик, К.В.Павлюк. – К.: Центр навчальної літератури. – 2004. – 608 с.

3. Дегтяр А.О. Публічні фінанси: [Навч. посіб.] / А. О. Дегтяр, М.В. Гончаренко, О. С. Лесная. – Харків: С.А.М., 2011. – 512 с.
4. Ковальчук С.В. Фінанси: [навч. посібник] / С.В. Ковальчук, І.В.Форкун. – Львів: «Новий Світ – 2000», 2006. – 568 с.
5. Опарін В.М. Фінанси (Загальна теорія): [навч. посібник] / В.М.Опарін. – К.: КНЕУ, 2000. – 240 с.
6. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI // Голос України від 04.08.2010. – № 143.
7. Податковий кодекс України від 02.12.2010 №2755-VI. – Х.: Одиссей, 2010. – 536 с.

12. Інформаційні ресурси

Сайт кафедри k601@khai.edu

www.president.gov.ua – сайт Президента України

www.rada.gov.ua – сайт Верховної Ради України

www.kmu.gov.ua – сайт Кабінету Міністрів України

www.me.gov.ua – сайт Міністерства економіки України

www.ukrstat.gov.ua – сайт Держкомстату України

www.bank.gov.ua – сайт Національного банку України

www.nbuv.gov.ua – сайт Національної бібліотеки України ім. Вернадського

www.librari.ukma.kiev.ua – сайт наукової бібліотеки НаУКМА

www.minfin.gov.ua – офіційний сайт Міністерства фінансів України

www.ugmk.info/ – бізнес-портал реального сектору економіки

www.customs.gov.ua – офіційний сайт Державної митної служби України

www.wto.in.ua – сайт Україна й СОТ

www.delukr.ec.europa.eu – офіційний сайт Представництва Європейської комісії в Україні

www.wto.org – офіційний сайт СОТ www.worldbank.org – офіційний сайт Світового банку

www.ec.europa.eu – офіційний сайт Європейської комісії

www.ctaeconomic.com – сайт британської аналітичної компанії СТА
(Economic&Export Analysts LTD)

www.dt.ua – сайт інформаційно-аналітичної газети «Дзеркало тижня»

www.expert.ua – сайт журналу «Експерт. Україна»

www.finansmag.ru – сайт журналу «Финанси»